

Dasein

Πρόκειται για θεμελιώδη έννοια που ονομάζει τον άνθρωπο. Η λέξη **Dasein** είναι σύνθετη και αποτελείται από το επίρρημα "da" που σημαίνει «εδώ» ή «εκεί» και το απαρέμφατο "sein" που σημαίνει «να είναι». Στην κοινή Γερμανική σημαίνει την «ύπαρξη», αλλά ο Heidegger θα της προσδώσει την ειδική σημασία της «ανθρώπινης ύπαρξης». Συνήθως το "Da-sein" το μεταφράζουμε στα ελληνικά ως «*ώδε-είναι*» ή «*εδώ-είναι*». Πρόκειται όμως για έναν όρο που στην πραγματικότητα είναι δύσκολο να μεταφραστεί σε οποιαδήποτε ξένη γλώσσα. Περιφραστικά, θα μπορούσαμε να πούμε ότι ο άνθρωπος ως *Da-sein*, είναι το Da του Sein, δηλαδή, το «ξέφωτο» (ανοικτότητα, αίθριο), στο οποίο παρουσιάζεται *Είναι*, το «ξέφωτο» στο οποίο παρουσιάζεται Νόημα.

Η εννόηση του ανθρώπου ως *Da-Sein* υποδηλώνει τον ουσιώδη οντολογικό δεσμό *Είναι* και ανθρώπου, όπου ο άνθρωπος γίνεται το αίθριο κάθε «διάνοιξης» νοήματος, δηλαδή μια ύπαρξη που είναι ανοικτή στο *Είναι* καθώς σχετίζεται διαρκώς με αυτό και μπορεί να θέτει και να κατανοεί το ερώτημα για το νόημα του. Η λέξη *Da-Sein* υπογραμμίζει ότι το ιδιαίτερο που χαρακτηρίζει τον άνθρωπο ως άνθρωπο, συνίσταται στη σχέση του με το *Είναι*. Ο άνθρωπος είναι η ανοικτότητα στην οποία μπορεί να εμφανίζεται *Είναι*, δηλαδή μπορούν να έρχονται σε *παρουσία* -την ίδια στιγμή- και τα πράγματα και ο εαυτός του. Επί πλέον όμως, ο άνθρωπος είναι το μόνο ον που μπορεί να αναρωτιέται για τον τρόπο που του παρουσιάζονται τα πράγματα και ο εαυτός του, να του γίνεται θέμα δηλαδή ο τρόπος της παρουσίας, και ακόμα, να του γίνεται θέμα (και ερώτημα) η παρουσία καθεαυτή (το ερώτημα για την εννόηση του «*Είναι*»). Καθοριστικής σημασίας εδώ, είναι ότι στην έννοια *Da-sein* μιλά μια διαφορετική εμπειρία σχετικά με το είναι της ανθρώπινης ύπαρξης, μακριά πολύ από κάθε αίσθηση στατικότητας. Η ανθρώπινη ύπαρξη μιλά ως ο τόπος (ανοικτό, αίθριο, "Da") ενός διαρκούς παιχνιδίσματος (ή διαρκούς έντασης) παρουσίας/απουσίας, κάλυψης/εκκάλυψης.

Η καρτεσιανή μεταφυσική, δεν είναι σε θέση να εκφράσει αυτή την εμπειρία καθώς ξεκινά από την προ-υπόθεση ότι η ανθρώπινη ύπαρξη είναι κατά βάση μια σταθερή (παρ)ουσία, μια δεδομένη λίγο πολύ υπόσταση, που μπορεί να προσεγγιστεί και να μελετηθεί όπως όλα τα υπόλοιπα αντικείμενα που ερευνά ο άνθρωπος. Έτσι όμως, μέσα σε αυτήν την οπτική, καθίσταται η ανθρώπινη ύπαρξη ένα ακόμα αντικείμενο μεταξύ των υπολοίπων αντικειμένων, ένα πράγμα μετρήσιμο, προσδιορίσιμο και εν τέλει ελέγξιμο. Πρόκειται για μια προ-υπόθεση που μας ενθέτει σε έναν συγκεκριμένο ορίζοντα νοήματος και έναν συγκεκριμένο τρόπο εμπειρίας του ανθρώπου. Η εμπειρία όμως της ύπαρξης ως *Da-sein*, ως του τόπου «*παρουσίας-*

απουσίας» διανοίγει σε μιαν άλλη λογική. Μια μετά-λογική που ανταποκρίνεται τόσο στη παρουσία όσο και στην απουσία και διαφυλάττει την κάλυψη ως τον κρυμμένο πλούτο της εκκάλυψης, τη σιωπή ως τον κρυμμένο πλούτο του λέγειν - χωρίς όμως να χρειάζεται να καταφεύγει στο παρα-λογικό και στο άλογο.

Η εννόηση, του ανθρώπου ως *Da-sein* αναφέρεται σε μια εμπειρία της ανθρώπινης ύπαρξης που έρχεται σε ρήξη όχι μόνον με την καρτεσιανή-νεωτερική εμπειρία του υποκειμένου αλλά και με τις μετανεωτερικές εμπειρίες αποδόμησής του.

Τόσο οι υπέρμαχοι του *Cogito* όσο και οι υπερασπιστές μιας ριζικής απάλειψης της υποκειμενικότητας εκκινούν από μια κοινή προϋπόθεση: εκλαμβάνουν την ύπαρξη αποκλειστικά ως ένα «κάτι» (ως ουσία) το οποίο είτε πρέπει να προσπελαστεί από τη γνώση είτε να αποκαλυφθεί ως ψευδαίσθηση. Ενώ δηλαδή η νεωτερική σκέψη εκλαμβάνει την ύπαρξη ως ένα ουσιακό εγώ το οποίο αυτοτίθεται, η μετανεωτερική αποδόμηση επιχειρεί να το αποκαθλώσει.

Απεναντίας, η φαινομενολογική ερμηνευτική της ύπαρξης πηγαίνει πέρα από τις δυο προαναφερόμενες τάσεις. Δεν αναφέρεται σε μιαν άμεση παρουσία του εγώ στον εαυτό του (*Cogito*), κάποια ουσιακή ταυτότητα που θα έπαιζε το ρόλο ενός σταθερού αφετηριακού σημείου και που θα προσφερόταν ως αντικείμενο γνωστικής διερεύνησης ή ως αντικείμενο αποδόμησης. Αντίθετα, αναφέρεται στην ιδιαίτερη «*χρονικότητα*» της ανθρώπινης ύπαρξης όπου το μεταβλητό, ασυνεχές και διαφορετικό, εγγράφεται στην δυνατότητα να υπάρχω και να διατηρούμαι ως ύπαρξη που έχει μια διάρκεια. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η μεταβλητότητα δεν αποτελεί εξωτερικό στοιχείο της ύπαρξης αλλά, ακριβώς, αυτή τούτη την πραγμάτωσή της.

Πάνω απ' όλα όμως, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι στην εμπειρία της ανθρώπινης ύπαρξης ως *Da-sein*, η αλήθεια της ύπαρξης δεν αφορά σε κάποιο διανοητικό, ιδεολογικό ή κοσμοθεωρητικό σχήμα που προσφέρεται για θέα αλλά όχι για κατοίκηση. Η αλήθεια του *Da-sein*, δεν είναι υπόθεση οποιουδήποτε έξωθεν εξηγητικού μοντέλου, οποιασδήποτε ανάλυσης, στηριζόμενης σε δεδομένα ή φαινόμενα που δεν εγγίζουν το *Da-sein*, που του είναι παντελώς ξένα και αλλότρια. Δεν μπορεί να βρούμε καταφύγιο σε γενικές και αφηρημένες έννοιες και επεξηγήσεις, αποφεύγοντας να νοιώσουμε τον τρόπο της δικής μας ύπαρξης. Το να κατοικώ αληθινά την ύπαρξή μου και να μεριμνώ γι' αυτήν, δεν είναι κάτι το αυτονόητο και προφανές, καθώς η ανθρώπινη ύπαρξη αφανίζεται καθημερινά μέσα στην ανεξέλεγκτη μαζοποίηση. Παγιδευμένη στη διχαστική και πολωτική αντίθεση υποκειμενικότητας και αντικειμενικότητας, μετατρέπεται σε πράγμα - ως οικονομικό μέγεθος, ως εξάρτημα μηχανών και μηχανισμών, ως υπήκοος ενός ισοπεδωτικού συστήματος...